

Kender du dine Papenheimere?

Af førstelærer *M. A. Ebbesen*, Magleby †

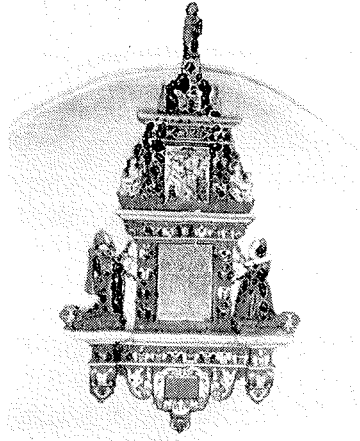
Den, der besøger Ørslev kirke ved Skælskør, kan ikke undgå at lægge mærke til et stort epitafium, der er anbragt til venstre for koret. Mindesmærket er fra toppen til den nederste del af udsmykningen seks alen og udført i marmor. I dets venstre side knæler en ridder i rustning, og i dets højre side ses, ligeledes knælende, en kvindeskikkelse med en pibekrave om halsen. På en stor tavle står følgende indskrift:

„Her ligger begravet erlig og velbyrdig Mand Alexander Rabe von Papenheim til Liebenau med hans kiere Hostro, erlig og velbyrdig Frue Regidze Grubbe. Hand vaar født paa Gladebeck y Lande Brunsvig Ano 1563, oc begaf hand sig i Ecteskab med hans Hostro, Frue Regidze Grubbe, Ano 1605, døde paa Sneding Ano 1631 den 7. Januari. Desligest ligger her ocsaa erlig og velbyrdig Frue Regidze Grubbe, salig Eiler Grubbes til Lystrups, Rigens Cantzlers Datter, oc blef hun født paa Tryggevælde Ano 1572 den 15. Septbr., kom y ecteskab med forbemeldte hendes kiere Husbonde Ano 1605, levede Christeligen oc vel med hverandre i 26 aar, oc kallede Vorherre hende fraa denne Verden Ano 1636 den 27. Januari. Gud forlene Dennem begge en ærefuld oc glædelig Opstandelse. Amen.“

Som mindetavlen meddeler, var adelsmanden Alexander Rabe von Papenheim født på slottet Gladebeck i Brunsvig i

M. A. Ebbesen

Nordtyskland, men han og hele hans slægt skrev sig til Liebenau, det fædrene stamgods, der ligger i en yndig dal ved Diemel (en biflod til Weser). Her i det skønne, bjergrige Hessen havde slægten dybe rødder, men den havde spaltet

Von Papenbeims epitafium i Ørslev kirke
(Nationalmuseet)

sig ud i flere linier, som havde taget navne efter forskellige slotte. Allerede 1304 nævnes ridder Herbold til Liebenau 1).

Under kong Christian den Tredie kom en ung mand af slægten, Burchard von Papenheim, til Danmark og fik tjeneste ved hoffet. Han nød her megen yndest og fik Sæbygård på Lolland i forlening. I året 1578 døde hans broder på Gladebeck, og han tog da sin femtenårige brodersøn til sig for at sørge for hans opdragelse. På denne måde kom Alexander Rabe von Papenheim til Danmark, og hans første hjem her var

Kender du dine Papenheimere

Sæbygård. Siden gik han i farbroderens fodspor og tog tjeneste ved hoffet. Her blev han snart en betroet udsending. Han ledsagede også Christian den Fjerdes broder, prins Hans, på dennes rejser rundt i Europa. Da Christian den Fjerde i 1597 var blevet formælet med prinsesse Anna Cathrine af Brandenburg, (Personallhistorisk Tidsskrift skriver fejlagtigt Anna Christine), blev von Papenheim året efter dronningens kammerjunker og beholdt denne stilling til 1605. Da Danmark skulle repræsenteres ved den engelske kong Jakobs kroning, var det Alexander Rabe von Papenheim, der blev udvalgt til marschal for den delegation, der sendtes derover.

For sine fortjenester fik han forskellige forlener i Norge, men da han længtes tilbage til Danmark, blev han i 1620 forlenet med Holbæk slot og len. Her boede han og hans hustru i syv år, men da alderen begyndte at gøre sig gældende, tog han ophold på det mere overkommelige Snedinge ved Ørslev. Her levede han et roligt og stille liv. Han følte, at det bar mod enden og syslede meget med tanken om det hinsidige. Ofte talte han med sin præst derom, men tanken om det jordiske eftermæle har dog også holdt ham fangen, thi i levende live lod han sit eget gravmæle fremstille, ja det blev oven i købet ophængt i kirken. Det bærer årstallet 1626, skønt han først døde i 1631.

Til Ørslev kirke skænkede han og hans hustru et messingdøbefad, der bærer Papenheimernes og Grubbernes våbenskjolde, samt ægteparrets initialer. Dåbsfadet bærer årstallet 1613, så enten har de vel allerede dengang ejet Snedinge, eller også har fadet oprindelig været bestemt for en anden kirke.

Efter von Papenheims død i 1631, oprettede fru Regidze nogle legater. Helt forud for sin tid tænkte hun på fattige

M. A. Ebbesen

børns skolegang, skænkede Skælskør 200 Rdlr., der skulle administreres efter følgende fundats 2): „Jeg Regitze Grubbe, Salig Alexander Rabe von Papenheims til Snedinge Gaard, kiendes og gjør vitterligt, at jeg med min fri Velge og velberaad Huff og Sinde, til nogen ringe Hielp och Underholdning, haffuer funderit, och nu medt dette midt obne Breff funderer och til ewig Tid perpetuerer, tho Hundrede Rigsdaller, hver Daler saa god som secks Marck Dansche, til Schielskiøre fattige, wedtørfelige Scholle-Børn, hvilke Penge schall bliffue til Ævig Tid hos mig eller huemb her effter min Død som Snedinge Hoffuitdgaard eyer bestaaendis paa Rente, og med Renten, som er tolff Rigsdaler skall forholdis som effterfølger: Forschreffne 12 Rigsdaller skal jeg, mine Arvinger eller huemb Snedinge Hoffuitdgaard eyer eller besidder, aarligen levere Tommis Schatte i Schielschiør, nu Schollens Forstandere, eller huemb effter hannem, som haffuer samme Bestelling, som di schall anvende til bemeldte fattige Scholle-Børns Klæder och Underholdning, och dersom jeg eller mine Arffuinger herudi fanttis forsømmelig med samme Rente, som ehr tholf Rigsdaller, aarligen til ewig Tid, da bemeldte Thommis Schatte, eller huemb effter hannom udi samme Bestelling bliffuer forordnit, at haffue Fuldmagt till at fordre samme Rente-Penge paa forskreffne fattige Scholle-Børns Vegne, som anden vitterlig Gield, och skal forskreffne tho Hundrede Rigsdaler til ingen anden Brug henvendis, ey heller mens Verden staaer afskaffis, formindsches eller forringes under Guds strenge Wrede, Heffn og Straff, och skal Schollens Forstander aarligen giffue deris Bevis derpaa, naar de annammer samme Rente-Penge. At denne form. Fundatz udi alle sinne Omstendigheder, Ord och Puncter aff mig, mine Arffuinger och Efterkommere, som Snedinge Gaard

Kender du dine Papenheimere

eyer eller besiddendes vorder schall holdis och efterkommis, haffuer jeg til ydermeere Stadfestelse ladet thuende enslyden- dis Skrifter giørre med min egen Hand och Signet under, sambt venligen ombedet min kiære Broder, Erlig och Velbyrdig Mand Jørgen Grubbe til Wedbye Gaard, min rette Laug- verge med mig til vitterlighed at forsegle och underschriffue, och skall dend ene Fundatz findes her paa Snedinge Gaard och dend anden som Gienparten hos forschreffne Thommis Schatte eller hans Effterkommere i samme Bestilning deris Giemme och Forvaring at bliffue. Actum Snedinge Gaard den 6. Junii, Ano 1631.

Regitze Grubbe, Sal. Alexander Rabe von Papenheim

Jørgen Grubbe

Også de fattige i hendes eget sogn blev betænkt, idet hun tillige oprettede et legat på 200 Rdlr., hvis renter af provsten og kirkevægerne skulle uddeles til „Husarme“ i Ørslev. Endvidere testamenterede hun 300 Rdlr til Ørslev kirke. Summerne synes måske ikke særlig imponerende i vore dage, men dengang var det mange penge, og at hun var en for- muende dame ses bl. a. af, at hun stunddom mod pant for- strakte selveste kong Christian den Fjerde med penge³). Det har vel været derfor, at hun en skønne dag vovede at søge om „Jus Patronatus“ til Ørslev kirke. Personalhistorisk Tids- skrift“ anfører, at denne ansøgning blev indgivet d. 20. okt. 1635. Det må dog være en misforståelse, thi allerede den 19. august samme år, sendte kongen et brev til lensmanden på Antvorskov, Wentzel Rotkirck⁴), hvori han beder lensmanden undersøge, om der ligger noget til hinder for, at patronats- retten kan overdrages hende, og om alle bønderne under Ørs- lev kirke er hendes tjenere. Som godtgørelse for patronats-

retten tilbød hun en bondegård i Slagelse herred. Skælskørs historiker, Peter Friis Edvardsen, (1759) mener, at hun nåede at få patronatsretten³, men hun kan i hvert fald ikke have fået megen gavn af den, da hun som før nævnt døde den 27. januar 1636. Et synligt minde om fru Regidze og Alexander von Papenheim fandtes i hvert fald så sent som i 1820 på Snedinge, idet deres navnetræk stod på den søndre grundmurede længe⁵).

Alexander von Papenheim og Regidze Grubbe havde ingen børn; det blev en af hendes arvinger, broderen Jørgen G., der rykkede ind på Snedinge. Navnet von Papenheim forsvandt helt fra egnen og dukkede aldrig op senere. Også på Sæbygård uddøde navnet, men ikke slægten, idet Burchard von Papenheims datter giftede sig med Ejler Rud til Otterslev og arvede gården. I 1609 tog de en lille slægtning fra Tyskland til dem, han hed Jobst Frederik von Papenheim. Han gjorde ligeledes sin lykke som hofmand og giftede sig til herregården Søholt ved Maribo sø. I hans slægt bevarede navnet til 1737. Hans datter Magdalene Sybylle von Papenheim blev hovedpersonen i en af vore ejendommeligste retssager her i landet, idet hun indgav klage til kongen over sin mand Otto Josva von Korff, fordi han mishandlede hende. Hun opnåede også at få ham deporteret til Vestindien, men var godmodig nok til senere at gå i forbøn for ham. Det skulle hun ikke have gjort. Han blev benådet, og som tak derfor myrdede han hende den 22. januar 1676.

Som en forklaring til overskriften over nærværende artikel skal det til slut anføres, at udtrykket „Han kender sine Papenheimerne“ virkelig stammer fra Papenheimerne, ganske vist ikke fra den linie, der skrev sig til Liebenau, men fra en anden slægtslinie. I Schillers drama Wallenstein siger felt-

Kender du dine Papenheimere

herren om ryttergeneralen Gottfried Heinrich von Papenheims soldater: Derpå (på deres troskab) kender jeg mine Papenheimere. Det er denne replik, der med en noget forvansket mening citeres som anført.

KILDER

1. Personalhistorisk Tidsskrift, 2. række, 5. bind, side 251.
 2. Peter Friis Edvardsen: En ringe underretning om Schielschiør Købstad (1759) side 448
 3. Peter Friis Edvardsen: En ringe underretning om Schielschiør Købstad (1759) side 332
 4. Peter Friis Edvardsen: En ringe underretning om Schielschiør Købstad (1759) side 564
 5. S. Mahling Beyer: Topographie over Egitzlevmagle Sogn og Vester Flakkebjerg Herreds Pastorater, side 116. (1820)
-